

Fehim Nametak

Perzijsko-bosanski rječnik

Poštovane dame i gospodo, draga braćo i sestre,
Es-selamu alejkum!

Čast mi je što mi se pružila prilika da kažem nekoliko riječi u povodu izlaska iz štampe Perzijsko-bosanskog rječnika dr. Mubine Moker i mr. Dženite Haverić.

Među djela od izuzetne vrijednosti, iz izdavačke aktivnosti agilnog Instituta "Ibn Sina" od prije nekoliko mjeseci uvrstio se Perzijsko-bosanski rječnik autorica dr. Mubine Moker i mr. Dženite Haverić.

Bosanska iranistika ima duboke korijene, ona seže u prošlost do dolaska osmanske vlasti u Bosnu i Hercegovinu kada su ovdje sa djelima na arapskom i turskom jeziku stigla i djela perzijskih klasika Firdusija, Sadija, Hafiza, Nizamija i drugih, ali i djela o tesavvufu, historiji, lingvistici. Brojni rukopisi perzijskih klasika prepisivani su u Bosni i Hercegovini s ciljem njihovog iščitavanja i proučavanja, komentiranja i tumačenja. Nije bilo gotovo nijedne rukopisne zbirke, bilo privatne ili javne, koja nije imala poneki perzijski rukopis. Ja sam osobno bio u posjedu prekrasnog rukopisnog primjerka Rumijeve Mesneviye koja je prepisana u sarajevskoj mevlevijskoj tekiji na Bendbaši 1647. godine. Sada se taj rukopis nalazi u kolekciji Bošnjačkog instituta. U Gazi Husrev-begovoj biblioteci se nalazi blizu petsto rukopisnih djela na perzijskom jeziku od kojih je većina iz književnosti i jezika.

Svjesni činjenice da su jezici mostovi među narodima, a rječnici mostovi među jezicima, među ljudima od nauke oduvijek je postojao interes za rječnicima.

U Bosnu je dosta rano dospio i Šahidijev Perzijsko-turski rječnik u stihovima koji je poslužio kao uzor za pisanje prvog Tursko-bosanskog rječnika, također u stihovima, a kojem je autor Muhamed Hevaji Uskufi. Naslov ovoga rječnika je Makbul-i Arif, a u narodu je poznat kao Potur Šahidija, upravo zbog toga što je kao uzor imao spomenuti perzijsko-turski rječnik. Rječnik Makbul-i Arif napisan je 1631. godine, dakle prije 380 godina i on je početak bošnjačke leksikografije, ako se izuzmu neki sasvim mali i prigodno pisani rječnici do danas sačuvani u rukopisnim međžmuama.

Dubok trag perzijske kulture ostavili su i bošnjački pisci i pjesnici koji su svoja djela napisali na perzijskom jeziku, kao što su pjesnici Hasan Zijaija Mostarac, Ahmed Hatem Bjelopoljak, Sukkeri Zekerijja i posebno Fevzija Mostarac, autor čuvenog Bulbulistana. Pjesnik Hasan Zijaija je prepisivač (prepisao je Sunbulistan Šejha Šudžaa) i komentator perzijskih klasika (komentirao je kasidu Šejha Sadija), a i sam je spjevao 16 pjesama na perzijskom jeziku.

Mada je, kako je rečeno, već stoljećima postojao interes za iransku kulturu, tek će se osnivanjem Filozofskog fakulteta u Sarajevu i uspostavljanjem Odsjeka za orijentalnu filologiju iste godine, stvoriti uvjeti za naučno i sistematično proučavanje perzijskog jezika i perzijske književnosti. Prof. dr. Šaćir Sikirić, budimpeštanski student, doktorant, arabista i iranista, osnovao je pri Odsjeku za orijentalnu filologiju katedre za arapski i perzijski jezik. Ovaj profesor i šejh nakšibendijskog tarikata, utemeljitelj moderne iranistike kod nas, profesor Džemala Ćehajića i Bećira Džake, pisac prve gramatike perzijskog jezika i prve hrestomatije perzijske književnosti bio je do svoje smrti 1966. godine stub bosanske iranistike i jedini nastavnik u zvanju profesora.

Zanimljivo je da se na širim južnoslavenskim prostorima iranistika nije nigdje razvijala osim u Sarajevu i sada srećom imamo katedru za perzijski jezik i književnost pri Odsjeku za orijentalnu filologiju na kojoj rade tri vrijedna mlada saradnika. Za razliku od ranijeg vremena, sada imamo iranistiku i u Orijentalnom institutu i, naravno, u Institutu "Ibn Sina".

Zbog svega ovoga, nasušna je potreba bila za izradu jednog kvalitetnog, modernog rječnika rađenog od kompetentnih autora, pouzdanog za korištenje u nauci i učenje modernog perzijskog jezika. Međutim, ovaj će Rječnik pomoći i nama turkolozima kada u prijevodu tekstova sa osmanskog turskog jezika naiđemo na perzijske riječi i

konstrukcije kojima obiluje osmanski jezik, a često ih ne nalazimo ni u najboljim rječnicima osmanskog jezika.

Ja nisam ni iranista, iako sam slušao tri semestra perzijski jezik kod rahmetli profesora Sikirića, a nisam ni bosanista tako da nisam sasvim kompetentan da govorim o svim lingvističkim vrijednostima ovoga rječnika. O tome su govorili ili će govoriti stručnjaci kompetentniji od mene u tom pogledu. Mogu samo i to sa zadovoljstvom reći da je pojava prvog Perzijsko-bosanskog rječnika veliki kulturni događaj za ovu sredinu.

Stoga za nastanak ovoga rječnika, koji je na sreću pred nama, čestitam vrijednim autoricama djela, a također naše čestitke i zahvale za nastanak ovoga djela i njegovo pojavljivanje iz štampe pripadaju i Institutu „Ibn Sina“. Veliki broj imena uključenih u ovaj posao govori s kakvom se ozbiljnošću prišlo ovom poslu. Rezultati se vide u upotrebnoj vrijednosti, ali i samoj opremi i izgledu knjige ♦